

העליון דחה את הבקשה לדיון נוסף בזכרון המודחק: האב שהורשע באונס ייכלא בשבוע הבא

בית המשפט קבע כי אין מקום לדון בקבילותו של זיכרון מודחק, מאחר שהנושא כלל לא הועלה במהלך המשפט וההגנה כלל לא דנה בשאלה אם יש לקבל את עדותה של המתלוננת כראיה

רויטל חובל 25.12.2014 19:30

המשנה לנשיא בית המשפט העליון מרים נאור דחתה בשבוע שעבר את הבקשה לדיון נוסף שהגיש האב שהורשע באונס בתו בהיותה ילדה, תיק שעורר הדים מאחר שהבת נזכרה במעשים בעקבות חלום שחלמה. משנדחתה הבקשה, קבעה נאור כי האב, בן 75, יתייצב לריצוי עונשו ב-31 בדצמבר. בספטמבר דחה בית המשפט העליון את הערעור שהגיש האב והותיר את ההרשעה ואת העונש - 12 שנות מאסר בפועל - על כנו. נאור עיכבה את ביצוע העונש עד להכרעה בבקשה לדיון נוסף, וכעת הותרה ההחלטה לפרסום ללא פרסום שמות המעורבים.

במוקד הבקשה לדיון נוסף, שהוגשה על ידי בא כוחו של האב, עו"ד גיל שפירא מהסנגוריה הציבורית, נטען כי התופעה של זיכרונות מודחקים שנויה במחלוקת ויש לדון בהרכב מורחב מהו המשקל שיש לייחס לעדות המתלוננת המבוססת על זיכרונות מודחקים. במקביל להגשת הבקשה לדיון נוסף, פרסמו 47 מדענים גילוי דעת שתוקף את פסק הדין וההסתמכות על שחזור זכרון מודחק כראיה מהימנה במשפט הפלילי.

בהחלטה הזכירה השופטת נאור בין היתר כי בית המשפט העליון קבע בעבר כי "יש לנקוט זהירות יתרה בתיקים של זיכרון מודחק וכי יש לבחון את אמינות זיכרונו של קורבן העבירה לפי פרמטרים שונים, כמו קיומן של ראיות חיצוניות תומכות, עדויות מומחים, תיעוד הטיפול הפסיכולוגי והשאלה אם המתלונן היה נתון לסוגסטיה (הצעה שהאדם מאמץ אותה כנכונה לאחר שהדמיון מתבלבל עם המציאות, ר"ח) מצד גורם טיפולי או אחר". עם זאת, הדגישה נאור, בפסק דין מפורט של השופט יצחק עמית יש בעובדה שהמחוקק בחר להאריך את תקופת ההתיישנות בעבירות מין בקטינים הכרה בקיומם של זיכרונות מודחקים.

בין הראיות החיצוניות שבהסתמך עליהן הורשע האב, הזכירה נאור את העובדה שהבת כתבה ביומנה "למה אני חושבת שהיה משהו עם אבא שלי כשהייתי קטנה?" ורישומים נוספים ביומנה. ראייה מרכזית נוספת היתה תשובת האב לאחותה של המתלוננת שהוא "לא בטוח במאה אחוז" אם טענת המתלוננת נכונה; שקרי האב ביחס לבקשתו מבנותיו שלא לישון עם תחתונים, למשל; ומצבה הנפשי של המתלוננת, שלפי חוות דעת מומחי התביעה אופיינית לנפגעות תקיפה מינית ממושכת בילדות מידי אדם קרוב.

אל מול אלה עמדו ראיות שחיזקו את עמדת האב. כך העובדה שהפסיכולוגית שטיפלה במתלוננת בתקופת ההתבגרות, לא ראתה בהתנהגותה כמאפיינת נפגעות עבירות מין; העובדה שאמה הכחישה

את האירוע הספציפי היחיד שתיארה המתלוננת מבין מאות מקרי אונס; חוות דעת מומחי ההגנה שקיימת סבירות גבוהה, אולי אפילו קרובה לוודאות, שזיכרונותיה של המתלוננת הם זיכרונות שווא. ואולם, השופטת נאור קיבלה את עמדת המדינה כי פסק הדין בעניין האב לא קבע הלכה חדשה וכי רשות לדין נוסף ניתנת רק במקרים כאלה. במוקד דחיית הבקשה העובדה שבהליכים המשפטיים הקודמים לא תקפה ההגנה את קבילות הראייה של זכרון מודחק.

"שאלת קבילות הראיות, שהן עדות המתלוננת על הזיכרון המודחק או עדויות מומחי התביעה שנשמכו על קיומם של זיכרונות מודחקים, לא עלתה מפורשות על ידי הצדדים בהליכים מושא הבקשה לדין נוסף", כתבה נאור. "טענות המבקש בהליכים הקודמים התמקדו בהצגת הסבר חלופי לזיכרונותיה של המתלוננת, בתקיפת האופן שבו עלה הזיכרון למודעותה של המתלוננת ובפגמים שנפלו בחוות דעת מומחי התביעה ביחס לנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה, וכלל לא התמקדו בשאלה אם יש לקבל כראיה את עדות המתלוננת או את עדות המומחים מטעם התביעה. גם בפסק הדין המשלים, ציין בית המשפט המחוזי כי ההגנה לא טענה כי יש לדחות את היתכנותם העקרונית של זיכרונות מודחקים על הסף. אלא, כי יש לנקוט משנה זהירות באשר לקיומם של זיכרונות מודחקים במקרה קונקרטי, וזאת בשל החשש כי מדובר בזיכרונות שווא.

"כפועל יוצא מכך, בית המשפט העליון לא דן בענייננו בשאלת תוקפה של תזת הזיכרון המודחק במישור המדעי... ככלל, הליך הדין הנוסף אינו המסגרת המתאימה לדין בסוגיה משפטית שלא התעוררה קודם לכן, ושלא הוכרעה בפסק הדין מושא הבקשה לדין נוסף. תיאורית הזיכרון המודחק התקבלה איפוא על ידי בתי המשפט במקרים אחרים. בקשת המבקש להפריכה הייתה צריכה להתבסס על תשתית עובדתית-מחקרית מספקת, וכזו לא הוצגה. בסופו של דבר, פסק דינו של בית המשפט העליון התמקד בהערכת משקלה של עדות המתלוננת. ואולם, קביעותיו בעניין משקלה של העדות אינן מצדיקות קיומו של דין נוסף".

השופטת נאור התייחסה גם לגילוי הדעת שפורסם וצורף לבקשה לדין הנוסף ותקפה את עצם הגשתו, לאחר שלא הוגש בהליכים קודמים. עוד ציינה כי לא מדובר בחוות דעת קונקרטית מנומקת אלא בגילוי דעת כללי.